

ที่ สค.๐๐๐๑/ ๑๐๖๒

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๔ อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กทม ๑๐๕๐๐

๗ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง "การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน"

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับหนังสือขอให้ตรวจสอบนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำ กรณีคลองลัดใหม่ท่าจีน ซึ่งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่าแม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายเศรษฐกิจเป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงคนไทยและคนทั่วโลก และได้รับการขึ้นบัญชีรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ จึงได้ศึกษาผลกระทบแนวทางแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งประมวลจัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี พิจารณาต่อไป

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าว และมีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง "การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน" ประกอบด้วย ๔ ประเด็นหลักๆ ดังนี้

๑. รัฐต้องจัดทำแผนการพัฒนาจังหวัดในแม่น้ำท่าจีนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล มีระบบนิเวศที่มีความเหมาะสมกับการเกษตรซึ่งให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ กำหนดให้เป็นพื้นที่สำคัญที่จะเป็นครัวและปอดของภาคกลาง เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

๒. จัดทำแผนงานและแผนงบประมาณที่ชัดเจนในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของภาคประชาชนและประชาสังคมตามแบบและพัฒนาการของท้องถิ่น

๓. ศึกษาและทดลองการปรับปรุงกลุ่มจังหวัดบูรณาการใหม่ตามลุ่มน้ำหลัก โดยจัดให้จังหวัดในลุ่มน้ำท่าจีนเป็นกลุ่มจังหวัดบูรณาการนำร่อง ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร เพื่อให้กลุ่มจังหวัดสามารถประสานการพัฒนาและจัดระบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำท่าจีน

/ ร่วมกันอย่าง...

ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและการรักษาระบบนิเวศน์แม่น้ำท่าจีน

๔. เร่งรัดให้กรมชลประทานและจังหวัดนครปฐม สร้างกระบวนการวางแผนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการประตุน้ำอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย และการเกิดปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากการขวางกั้นของประตุน้ำและควรชะลอแผนการสร้างประตุน้ำใหม่ไว้ก่อนจนกว่าจะได้แก้ไขปัญหาเดิมเสร็จสิ้นและจัดให้มีการศึกษาความเหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

๕. เร่งรัดจัดทำผังเมือง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเร่งด่วนในจังหวัดลุ่มน้ำท่าจีน

๖. ให้มีระบบการจัดการน้ำเสียจากแหล่งต้นทางก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำท่าจีน โดยให้มีกลไกการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันน้ำเสียและรักษาระบบนิเวศน์ของแม่น้ำ

๗. จัดให้มีแผนงานและมาตรการในการคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำท่าจีน ตามกรอบมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ

๘. จัดให้มีแผนงานและมาตรการเร่งด่วนเพื่อแก้ไข บรรเทา ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งปากแม่น้ำท่าจีน

(รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโคทม อารียา)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๒๑๘

โทรสาร. ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๑๕๒

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง "การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน
โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน"

1.ความเป็นมา

1.1 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับหนังสือขอให้ตรวจสอบนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำ กรณีคลองลัดใหม่ท่าจีน ซึ่งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาแล้ว เห็นว่าแม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายเศรษฐกิจที่มีความสำคัญสายหนึ่งของภาคกลาง โดยเฉพาะการเป็นพื้นที่เกษตรกรรม การทำนา การปลูกพืชผักซึ่งเป็นครัวสำคัญของกรุงเทพ รวมทั้งมีผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ส้มโอนครชัยศรี มะพร้าวน้ำหอมสามพราน เป็นต้น รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่อยู่ในจังหวัดที่แม่น้ำไหลผ่าน เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐมและจังหวัดสมุทรสาคร เป็นต้น จึงได้ดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะเสนอสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเสนอรัฐบาลต่อไป

1.2 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 1 ได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง โครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน ณ จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดนครปฐม โดยไม่เห็นด้วยกับโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีน ณ จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดนครปฐม และเสนอให้ชะลอโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำแม่น้ำท่าจีนออกไปก่อน จนกว่าภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียและปัญหาน้ำที่อาจจะท่วมจากการดำเนินโครงการนี้ และเสนอให้รัฐจัดให้มีแผนงานและงบประมาณแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาน้ำท่วมและผลกระทบด้านอื่นๆ ตลอดจนให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่การดำเนินโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จัดให้มีการศึกษาและติดตามเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐศาสตร์ของการสร้างประตูระบายน้ำ

กรมชลประทานในขณะนั้นได้มีหนังสือชี้แจงต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ว่าในขณะนี้ยังไม่ดำเนินการใดๆ ในโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำท่าจีน อย่างไรก็ตาม กรมชลประทานพิจารณาเห็นสมควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งรัดการแก้ไขปัญหาคอนกรีตน้ำ โดยด่วน เพื่อพิจารณาจัดทำแผนจัดการลุ่มน้ำท่าจีนที่ชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี โดยกรมชลประทานได้ดำเนินการพิจารณาทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาต่อไป

2. การดำเนินการ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการศึกษาข้อเท็จจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการประมวลจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ดังนี้

2.1 ศึกษาจากเอกสารทั้งบทวรรณกรรมและงานวิจัยจากสถาบันทางวิชาการ

2.2 จัดประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลทั้งจากเครือข่ายภาคเอกชนผู้ร้องเรียน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง คือ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ สำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภาค 5 และสถาบันที่ปรึกษา คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.3 ศึกษาดูงาน เรื่อง “แนวทางพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำท่าจีน” ระหว่างวันที่ 10-11 พฤศจิกายน 2551 โดยการ

2.3.1 ศึกษาสภาพพื้นที่ตามโครงการทบทวนการพัฒนาลุ่มน้ำท่าจีน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ที่จะดำเนินการทำช่องคลองลัด 2 พื้นที่ คือ 1) คลองลัดจิวราย – ไทยาวาส ตำบลจิวราย และตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) คลองลัดหอมเกร็ด – ท่าตลาด ตำบลหอมเกร็ด และ ตำบลท่าตลาด อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม

2.3.2 รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำท่าจีน

2.4 จัดประชุมสัมมนาเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความเห็นเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน" วันที่ 26 ธันวาคม 2551 ณ ห้องประชุมอาคารเฉลิมพระเกียรติวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2.5 จัดประชุมสัมมนาเวทีสาธารณะ เรื่อง "การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน" วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมเฟิสท์ กรุงเทพมหานคร เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการจัดการลุ่มน้ำที่ประสบความสำเร็จ โดยการจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรเครือข่ายภาคเอกชน ประชาชนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

3.สาระสำคัญและข้อวิเคราะห์

3.1 สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำท่าจีน

แม่น้ำท่าจีนมีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเส้นทางทางขนส่งสินค้า รวมถึงการใช้ประโยชน์ด้านการเมืองและด้านการทหาร แม่น้ำท่าจีนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ในช่วงแยกจากฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาที่บ้านคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท เรียกว่า คลองมะขามเฒ่า เมื่อไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า แม่น้ำสุพรรณบุรี ช่วงไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่า แม่น้ำนครชัยศรีและไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า แม่น้ำท่าจีน

แม่น้ำท่าจีนมีความยาวประมาณ 439 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำสายเดียวที่อยู่ระหว่างที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำแม่กลอง

เมื่อแบ่งตามลักษณะพื้นที่ของลุ่มน้ำท่าจีน พบว่า

ฝั่งตะวันออก ติดต่อกับลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ฝืนเดียวกับที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

ฝั่งตะวันตก มีความลาดเอียงสูงกว่าฝั่งตะวันออก แบ่งพื้นที่ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. พื้นที่ตอนบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ เป็นเชิงเขาแต่มีระดับไม่สูงมากนัก ประกอบด้วยพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรี อุทัยธานี ชัยนาทและสุพรรณบุรี พื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนามากที่สุด รองลงมาใช้ในการทำสวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์เพื่อขาย

2. พื้นที่ตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่มติดต่อกับพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองในเขตอำเภอสองพี่น้อง อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พื้นที่

บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนเก่าแก่กระจายตามความยาวของลำน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนาและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

3. พื้นที่ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มชายทะเล นับตั้งแต่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่บริเวณนี้มีความได้เปรียบจากที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นพื้นสามน้ำ ทำให้เกิดความเหมาะสมในการทำสวนผลไม้ที่มีรสชาติเฉพาะตามพื้นที่ และเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะของแม่น้ำท่าจีน ค่อนข้างคดเคี้ยวโดยเฉพาะปากอ่าวลำน้ำ ทำให้มีการขุดคลองต่างๆ เพื่อย่นระยะทางและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของคน รวมถึงการเป็นประโยชน์ทางการเกษตร คลองสายหลักที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำท่าจีนมี 28 คลอง และมีคลองซอยย่อยเหมือนเส้นเลือดฝอยอีกมากกว่า 200 คลอง

3.2 ศักยภาพของกลุ่มน้ำท่าจีน

3.2.1 ด้านการทำกรเกษตร

แม่น้ำท่าจีนมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก มีแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ในกลุ่มน้ำตอนบนที่เป็นแหล่งน้ำต้นทุนในการใช้น้ำในกลุ่มน้ำซึ่งมีปริมาณเก็บกักน้ำใช้สูงที่สุดในประเทศไทย คือ เขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ มีการนำน้ำจากกลุ่มน้ำแม่กลองมาใช้เพื่อกิจกรรมในการเพาะปลูกในกลุ่มน้ำท่าจีน แม่น้ำเชื่อมต่อกับทะเลทำให้เป็นระบบนิเวศน์ 2 น้ำ ประกอบด้วยน้ำจืดในช่วงต้นน้ำ น้ำกร่อยในช่วงจังหวัดนครปฐม และเป็นน้ำเค็มในช่วงปลายน้ำ ระบบนิเวศน์ดังกล่าวเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกของคนกลุ่มน้ำท่าจีน เช่น ฝรั่งที่สร้างรายได้ประมาณไร่ละ 200,000 บาทต่อปี ส้มโอนครชัยศรี ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์พืชเฉพาะถิ่น เป็นต้น

การเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพหลักของคนในกลุ่มน้ำท่าจีน เป็นแหล่งผลิตอาหารส่งไปเลี้ยงชาวไทยและชาวโลก จากข้อมูลของกรมการพัฒนารัฐบาล แสดงให้เห็นสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีน พบว่าประชากรประกอบอาชีพด้านการเกษตรมากที่สุด รายละเอียดปรากฏตามตาราง

ตาราง : สัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีน

ประเภท	ตอนบน		ตอนกลาง		ตอนล่าง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือน	16,893		11,363		29,093	
ครัวเรือนที่มีคนประกอบอาชีพรับจ้าง	4,104	24.3	3,676	32.4	16,744	57.6
ครัวเรือนที่ทำนา :	9,641	57.1	4,315	38.0	2,177	7.5
ครัวเรือนที่ทำไร่อู่นุ่น	141	0.8	224	2.0	4	0.0
ครัวเรือนที่ทำไร่อู่นุฮาด	581	3.4	58	0.5	27	0.1
ครัวเรือนที่ทำสวนผลไม้	1,475	8.7	411	3.6	3,379	11.6
ครัวเรือนที่ทำสวนผัก	341	2.0	291	2.6	515	1.8
ทำสวนไม้ดอกไม้ประดับหรือ เพาะพันธุ์ไม้	169	1.0	42	0.4	502	1.7
ครัวเรือนที่เลี้ยงวัวนมเพื่อขาย	250	1.5	105	0.9	0	0.0
ครัวเรือนที่เลี้ยงควายเพื่อขาย	39	0.2	0	0.0	4	0.0
ครัวเรือนที่เลี้ยงหมูเพื่อขาย	102	0.6	160	1.4	175	0.6
ครัวเรือนที่เลี้ยงเป็ด ไก่เพื่อขาย	467	2.8	330	2.9	10	0.0
ครัวเรือนที่ทำการประมงน้ำจืด	60	0.4	232	2.0	69	0.2
ครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	267	1.6	342	3.0	448	1.5
ครัวเรือนที่ทำอุตสาหกรรมใน ครัวเรือนและหัตถกรรม	112	0.7	101	0.9	123	0.4

ที่มา : สรุปรายกข้อมูล กษ. 2ค ปี 2548 กรมการพัฒนามหาชน

อาชีพการเกษตรหลักที่สำคัญ คือ

การทำนา เมื่อพิจารณาสัดส่วนของครัวเรือนของการทำนา โดยเปรียบเทียบกับสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีน พบว่าประชากรประกอบอาชีพการทำนามากที่สุดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนมีจะทำนามากที่สุดจำนวน 9,641 ครัวเรือน หรือร้อยละ 57.1 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีน ตอนบน รองลงมาจะทำในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนกลาง ประชากรจะทำนาจำนวน 4,315 ครัวเรือน หรือร้อยละ 38.0 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ในขณะที่บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง มีประชากรทำนาจำนวน 2,177 ครัวเรือน หรือร้อยละ 7.5 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง

การทำสวนผลไม้ ผลไม้ที่มีชื่อเสียงถือเป็นพืชเศรษฐกิจส่งออกสำคัญ ที่ปลูกในกลุ่มน้ำท่าจีนเช่น ส้มโอ ซึ่งในแต่ละปีจะสามารถสร้างรายได้กว่าสามหมื่นล้านบาท โดยการทำสวนผลไม้จะทำมากที่สุดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง มีประชากรทำอาชีพทำสวนผลไม้จำนวน 3,379 ครัวเรือน หรือร้อยละ 11.6 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง รองลงมาจะทำในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบน มีประชากร

ทำอาชีพทำสวนผลไม้จำนวน 1,475 ครัวเรือน หรือร้อยละ 8.7 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนบน ในขณะที่ในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนกลาง มีประชากรทำอาชีพทำสวนผลไม้จำนวน 411 ครัวเรือน หรือร้อยละ 3.6 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง

การทำสวนผัก อาชีพการทำสวนผักยังคงมีการทำอยู่ในกลุ่มเกษตรกรดั้งเดิมและมีความชำนาญในการทำสวนผัก ซึ่งการทำสวนผักจะทำมากที่สุด ในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง มีประชากรทำอาชีพทำสวนผักจำนวน 515 ครัวเรือน หรือร้อยละ 1.8 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง รองลงมาจะทำมากในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบน มีประชากรทำอาชีพทำสวนผลไม้จำนวน 341 ครัวเรือน หรือร้อยละ 2.0 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนบน ในขณะที่ในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนกลาง มีประชากรทำสวนผักจำนวน 291 ครัวเรือน หรือร้อยละ 2.6 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง

3.2.2 ด้านการประมง

ในอดีตแม่น้ำท่าจีน จัดว่าเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่มีความสมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง อุดมไปด้วยปลาและกุ้ง โดยเฉพาะกุ้งก้ามกราม ซึ่งเป็นกุ้งน้ำจืดขนาดใหญ่ และคนไทยนิยมบริโภคมากที่สุดปัจจุบันสัตว์น้ำธรรมชาติลดลง แต่การประมงจับสัตว์น้ำจากธรรมชาติก็ยังคงมีอยู่ควบคู่กับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการเลี้ยงในกระชังหรือเพาะเลี้ยงในบ่อ เช่น การเลี้ยงปลาบู่ ที่สามารถทำรายได้ให้ผู้เพาะเลี้ยงเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปี

สัดส่วนของครัวเรือนของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนที่ทำการประมงน้ำจืด จะทำในกลุ่มน้ำตอนกลางมากที่สุด คือ จำนวน 232 ครัวเรือน หรือร้อยละ 2.0 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีน ตอนกลางรองลงมาทำในกลุ่มน้ำตอนล่าง จำนวน 69 ครัวเรือน หรือร้อยละ 0.2 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่างในขณะที่กลุ่มน้ำตอนบนทำการประมง จำนวน 60 ครัวเรือน หรือร้อยละ 0.4 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนบน

สัดส่วนของครัวเรือนของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนที่ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด จะทำในกลุ่มน้ำตอนล่างมากที่สุด คือ จำนวน 448 ครัวเรือน หรือร้อยละ 1.5 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง รองลงมาทำในกลุ่มน้ำตอนกลางจำนวน

342 คริวเรือน หรือร้อยละ 3.0 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ในขณะที่กลุ่มน้ำตอนบนทำการประมง จำนวน 267 คริวเรือน หรือร้อยละ 1.6 ของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในกลุ่มน้ำท่าจีนตอนบน

3.2.3 ด้านอุตสาหกรรม

พื้นที่กลุ่มน้ำท่าจีนตอนล่าง บริเวณจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ตั้งของอุตสาหกรรมจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลิตภัณฑ์มักจะเกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์อาหารจากผลผลิตผลไม้ ซึ่งในพื้นที่มีการผลิตผลไม้มานาน

ด้านหนึ่งเป็นการพัฒนาให้พื้นที่ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในจังหวัดสมุทรสาคร โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในปี 2548 มีจำนวน 171,521 ล้านบาท มูลค่าผลิตภัณฑ์มาจากอุตสาหกรรม 141,827 ล้านบาท รองลงมา ภาคเกษตรกรรม 5,444 ล้านบาท แต่อีกด้านเป็นสาเหตุประการหนึ่งทำให้เกิดปัญหาภาวะน้ำเน่าเสียในแม่น้ำท่าจีน นอกเหนือจากของเสียจากฟาร์มสุกร

3.2.4 ด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มน้ำท่าจีน นอกจากจะเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร เป็นแหล่งผลิตอาหารที่ส่งไปเลี้ยงประชากรในพื้นที่ต่างๆ แล้ว การเป็นแม่น้ำที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาต่อเนื่องกันมาหลายยุคสมัย จึงมีทั้งศิลปวัฒนธรรมและสังคม วัฒนธรรมที่ซ้ำซ้อนกันอย่างลึกซึ้งซึ่งการเกิดวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำที่หลากหลาย การก่อสร้างชุมชนและบ้านเรือน โบราณสถานที่ยกสร้างริมน้ำ ทำให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ประกอบด้วย

วัดเก่าแกริมแม่น้ำท่าจีน ซึ่งมีทั้งวัดไทย วัดจีน วัดญวน วัดพม่า วัดมอญ วัดเขมร และวัดลาว โดยเฉพาะวัดไทยที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวกันมากมาย เช่น วัดไร่ขิง เป็นต้น ซึ่งรายได้จากการขายขนมปังอาหารปลาแก่นักท่องเที่ยวที่อยู่บนเรือในเขตอภัยทานตามวัดต่างๆ มีประมาณ 10,000 บาทต่อวันต่อลำ

ตลาดริมน้ำท่าจีน ซึ่งมีหลายตลาด ตลาดที่รู้จักของคนทั่วไป คือ ตลาดน้ำวัดดอนหวาย อำเภอสามพราน ตลาดริมน้ำอำเภอนครชัยศรีติดที่ว่าการอำเภอ นครชัยศรี ตลาดริมน้ำวัดกลางคูเวียง อำเภอ นครชัยศรี และตลาดน้ำวัดลำพญา อำเภอบางเลน ซึ่งรายได้จากตลาดริมน้ำ ณ วัดดอนหวาย มีประมาณ 1,000 ล้านบาทต่อปี

3.2.5 ด้านพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำในแม่น้ำท่าจีน ได้รับการขึ้นบัญชีรายชื่อชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ซึ่งประโยชน์ที่สำคัญต่อด้านต่างๆ กล่าวคือ ด้านการผลิต : การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผลผลิตจากป่าไม้ เช่น เห็ด ผักป่า ด้านการสนับสนุน : ที่อยู่อาศัย แหล่งเพาะพันธุ์ ป้องกันการพังทลาย ด้านการให้ข้อมูล : ให้โอกาสด้านการศึกษาธรรมชาติ ด้านการควบคุม : รักษาสมดุลของระบบนิเวศและด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและความงาม : เป็นมรดกโลก ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต

ดังนั้นลุ่มน้ำท่าจีนจะได้รับการอนุรักษ์ตามคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีมติเห็นชอบมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

3.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

นโยบายของคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมบริหารจัดการ และจากการศึกษาพบว่า การจัดการบริหารจัดการลุ่มน้ำที่ประสบความสำเร็จ จะเกิดจากการจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรเครือข่าย ภาคเอกชน ประชาชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งจุดแข็งประการสำคัญของประชาชนในลุ่มน้ำท่าจีน คือ การมีส่วนร่วมที่เกิดมาจากความรักในแม่น้ำท่าจีน และการรวมกลุ่มกันของประชาชนบริเวณลุ่มน้ำท่าจีนตั้งเป็นชมรม เช่น ชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มย่อยๆอีกหลายกลุ่มในชมรม เช่น กลุ่มเกษตร อินทรีรักท่าจีน กลุ่มสมัชชาเยาวชนรักท่าจีน กลุ่มสภาลุ่มน้ำท่าจีน เป็นต้น รวมทั้งมีมหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการ และองค์กรต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ให้ความสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำท่าจีน พร้อมทั้งบุคคลที่มีศักยภาพในพื้นที่ให้ความช่วยเหลือ

จึงเป็นโอกาสในการสร้างความพร้อมสำหรับการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำ รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

3.4 สภาพปัญหา

3.4.1 ด้านการจัดการกลุ่มจังหวัดของหน่วยงานราชการไม่สอดคล้องกับการบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างแท้จริง

กระทรวงมหาดไทย ได้จัดการบริหารกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐม

กรมทรัพยากรน้ำได้มีการแบ่งขอบเขตลุ่มน้ำเพื่อการบริหารจัดการตามพื้นที่จังหวัดในแต่ละลุ่มน้ำ ซึ่งลุ่มน้ำท่าจีนประกอบด้วย 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดกาญจนบุรี

ในขณะที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร

การจัดกลุ่มจังหวัดบูรณาการที่แยกจังหวัดในแม่น้ำท่าจีนไปอยู่คนละกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถบูรณาการแผนการบริหารจัดการแม่น้ำท่าจีนได้ตลอดสายน้ำ

3.4.2 ปัญหาของประตูละบายน้ำ

กรมชลประทานได้สร้างประตูละบายน้ำอยู่ในคลองย่อยของแม่น้ำท่าจีนช่วงจังหวัดนครปฐมมากกว่า 100 ประตู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำน้ำจืดและเพื่อการชลประทาน แต่ประตูละบายน้ำทำให้เกิดปัญหาเกิดขวางการไหลของน้ำ เป็นแหล่งสะสมของผักตบชวาที่ปิดคลองย่อยซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือของชุมชน ทำให้ระบบน้ำขึ้นน้ำลงไม่เป็นไปตามธรรมชาติมีผลให้เกษตรกรในพื้นที่ไม่สามารถเก็บกักน้ำในระบบคลองย่อยในสวนและลำประโดง นอกจากนี้ยังทำลายระบบน้ำกร่อยซึ่งเป็นน้ำที่มีประโยชน์มากต่อการเติบโตและรสชาติของฝรั่งและส้มโอนครชัยศรี ตลอดจนทำให้สัตว์น้ำเศรษฐกิจสำคัญ เช่น กุ้งก้ามกรามลดลงและสูญพันธุ์ในที่สุด

ในขณะที่สภาพธรรมชาติของกลุ่มน้ำท่าจีน จะมีน้ำหลากตามฤดูกาล ซึ่งชาวบ้านสามารถปรับตัว มีอาชีพและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับภาวะดังกล่าวได้ แต่การมีประตุนระบายน้ำจะเป็นอุปสรรคต่อการไหลขึ้น-ลงของน้ำ ทำให้น้ำระบายไม่ทัน จะเกิดสภาพน้ำท่วมบ้านเรือน ไร่ นา และสวน ซึ่งเป็นวิกฤตน้ำท่วมที่มีความรุนแรงมากกว่าภาวะน้ำหลากที่เกิดตามธรรมชาติ

3.4.3 ปัญหาการวางผังเมืองของจังหวัดต่างๆ ที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน

จังหวัดที่ตั้งอยู่ในบริเวณกลุ่มน้ำท่าจีนเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเพราะเป็นพื้นที่เขตปริมณฑลของกรุงเทพฯ แต่จากการศึกษาพบว่าไม่มีผังเมืองที่ชัดเจน สังเกตจากการสร้างหมู่บ้านจัดสรรและตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตร พื้นที่ชุ่มน้ำ นอกจากนั้นไม่มีมาตรการกันเขตพื้นที่หรือจำกัดการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ในบางพื้นที่ที่ต้องสงวนไว้เพื่อรักษาระบบนิเวศน์ของแม่น้ำ ทำให้การพัฒนาเมืองไม่มีแบบแผน และส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ กล่าวคือ

ทำให้ชุมชนมีการขยายตัวอย่างไม่มีทิศทาง ทำให้เกิดสภาพความแออัดของชุมชน และทำให้เกิดความไม่สวยงามของเมือง

ทำให้ระบบชุมชนในกลุ่มน้ำท่าจีนไม่สมดุล เนื่องจากมีชุมชนเมืองขนาดใหญ่แล้วมีขนาดเล็ก ขาดชุมชนเมืองระดับกลางที่จะรับภาระแทนชุมชนเมืองขนาดใหญ่

ทำให้ชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนและคลองที่เคยมีความสำคัญในอดีต ลดความสำคัญลงไปมากจนกลายเป็นชุมชนเมืองขนาดเล็ก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมได้

มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ใช้สอยไม่เพียงพอ มีการใช้ที่ดินเพื่อการคมนาคมและสัญจรมากขึ้นโดยขาดการควบคุม รวมถึงการใช้พื้นที่ในการทำอุตสาหกรรมโดยขาดมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินโดยเฉพาะการกำหนดย่านอุตสาหกรรม ซึ่งอาจจะทำลายพื้นที่เกษตรกรรม และทำลายสภาพแวดล้อมได้

3.4.4 ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ

จากการติดตามคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าคุณภาพน้ำของแม่น้ำท่าจีนบริเวณตอนกลางและตอนล่างมีแนวโน้มเสื่อมลง ตั้งแต่ปากแม่น้ำ อำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรสาคร ถึงอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เนื่องจากการปล่อยน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรม การระบายของเสียจากแหล่งชุมชนหนาแน่น รวมทั้งการจัดการของเสียของฟาร์มสุกรที่ไม่เป็นระบบ

3.4.5 ด้านการกัดเซาะชายฝั่ง

จังหวัดสมุทรสาคร บริเวณปากแม่น้ำท่าจีน เป็นหนึ่งใน 5 จังหวัดอ่าวไทยตอนในที่มีการกัดเซาะชายฝั่งอยู่ในขั้นวิกฤติโดยมีการกัดเซาะมากกว่า 25 เมตรต่อปี

3.4.6 ด้านทรัพยากรป่าชายเลน ปากอ่าวมหาชัย

การศึกษาพบว่า ป่าชายเลนในบริเวณปากแม่น้ำท่าจีน เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารสำหรับสัตว์น้ำหลายชนิด โดยเฉพาะกุ้งแชบ๊วย กุ้งกะต๋อม กุ้งตะกาด กุ้งหัวมัน และพวกเคย ส่วนปลาทะเลพบทั้งสิ้น 77 ชนิด ปัจจุบันป่าชายเลนปากแม่น้ำท่าจีนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและเหลือเป็นแนวแคบๆ มีพรรณไม้เด่นเพียง 2 ชนิด คือ แสมขาว และแสมทะเล พื้นที่ป่าชายเลนที่เหลืออยู่มีเพียงร้อยละ 10 ของพื้นที่ที่เคยมีอยู่ในอดีต

3.4.7 ด้านการสร้างคลองลัดโครงการศึกษาทบทวนการพัฒนาลุ่มน้ำท่าจีนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หน่วยงานราชการ โดยกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ว่าจ้างให้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น โครงการศึกษาทบทวนการพัฒนาลุ่มน้ำท่าจีนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยซึ่งผลการศึกษาให้ดำเนินการโครงการขุดคลองลัดอย่างเร่งด่วน 2 แห่ง

(1) คลองลัดจิวราย - ไทยาวาส อยู่ในบริเวณ ตำบลจิวราย และตำบล ไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีระยะทางคลองลัด 2.0 กิโลเมตร

(2) คลองลัดหอมเกร็ด - ท่าตลาด อยู่ที่ ตำบลหอมเกร็ด และ ตำบล ท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีระยะทางคลองลัด 1.9 กิโลเมตร

องค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันทางวิชาการได้ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการดังกล่าวแล้ว เห็นว่า จะส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมจึงได้คัดค้านการก่อสร้างคลองลัดทั้ง 2 คลอง เนื่องจากไม่มีความจำเป็น และ

จะก่อให้เกิดการสูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ก่อผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมของคนท้องถิ่น ทั้งการเวนคืนที่ดิน การสูญเสียแหล่งการประมง และ ก่อผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ลุ่มน้ำท่าจีน ทำให้เกิดการกัดเซาะตลิ่ง และการทำลายระบบนิเวศน์พื้นที่ชุ่มน้ำ

นอกจากนั้น จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ใช้เป็นฐานการศึกษาและระบุความจำเป็นของการสร้างคลองลัดใช้ข้อมูลน้ำท่วมใหญ่แม่น้ำท่าจีนในปี 2549 ซึ่งเป็นน้ำท่วมเชิงนโยบาย เนื่องจากรัฐตั้งใจระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่แม่น้ำท่าจีนในปริมาณมาก เพื่อช่วยไม่ให้ น้ำท่วมกรุงเทพ และภาวะน้ำท่วมใหญ่เกิดขึ้นในปี 2549 เพียงปีเดียว จึงไม่ใช่ภาวะน้ำท่วมตามสภาพธรรมชาติตามปกติของลุ่มน้ำท่าจีนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ภาวะน้ำท่วมหรือที่เรียกว่าน้ำหลากในแม่น้ำท่าจีนตามสภาพธรรมชาติชุมชนริมสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีวิถีชีวิตที่ปรับตัวตามสภาพน้ำหลากเป็นปกติวิถี เช่น การสร้างบ้านยกสูงในระดับที่น้ำท่วมไม่ถึงในฤดูน้ำหลาก การเกษตรกรรมแบบยกร่อง และการปิดเปิดประตูน้ำในแต่ละแปลงเกษตรไม่ให้น้ำท่วม เป็นต้น ดังนั้น ปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ไม่ใช่ปัญหาของชุมชนแม่น้ำท่าจีน แต่ปัญหาหลักจะเป็นปัญหาคุณภาพน้ำ ทั้งที่เกิดจากการทิ้งน้ำเสียจากชุมชน และอุตสาหกรรม ตลอดจนภาวะน้ำแข็งฝักตบขวางแม่น้ำ และการกำจัดขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพื้นที่ที่ใช้การฉีดยาเคมีฆ่าหญ้าซึ่งยิ่งก่อให้เกิดผลกระทบมากขึ้น

การเร่งระบายน้ำในฤดูน้ำหลากชุมชนใช้ระบบพร่องน้ำ โดยใช้เรือหางยาวจอดเรียงเป็นหน้ากระดานในแม่น้ำ แล้วใช้ใบจักรเรือเร่งการไหลของน้ำออกไปลงทะเล ระบบพร่องน้ำผสมผสานกับแบบชาวบ้าน ระบบเกษตรกรรมของชุมชน ทำให้น้ำหลากไม่ใช่ปัญหาของชุมชน แต่ยังมีประโยชน์ในการพัดพาดินตะกอนมาเพิ่มปุ๋ยแก่พื้นที่เกษตรกรรม พัดพาสวะออกสู่ทะเล อาจมีปัญหาน้ำในบางพื้นที่ของแม่น้ำที่ตื้นเขินหรือถูกกัดเซาะ รวมถึงคลองที่ถูกปิดโดยประตูระบายน้ำ ของกรมชลประทาน

ปัจจุบันกรมชลประทานได้ชะลอการดำเนินโครงการก่อสร้างคลองลัดทั้ง 2 แห่งแล้ว

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

4.1 รัฐต้องจัดทำแผนการพัฒนาจังหวัดในแม่น้ำท่าจีนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล

มีระบบนิเวศที่มีความเหมาะสมกับการเกษตรซึ่งให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ กำหนดให้เป็นพื้นที่สำคัญที่จะเป็นครัวและปอดของภาคกลาง เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่นเดียวกับแม่น้ำแม่กลอง โดยจัดแผนงานเฉพาะในด้านต่างๆ ดังนี้

4.1.1 โครงการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น เช่น ส้มอินทรีย์ มะพร้าว น้ำหอมสามพราน

4.1.2 โครงการพัฒนาตลาดริมน้ำเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและซื้อขายสินค้าเกษตร

4.1.3 โครงการส่งเสริมเขตวังปลาอภัยทาน เพื่ออนุรักษ์และเป็นแหล่งเพาะขยายพันธุ์ปลาในแม่น้ำและลำน้ำ

4.1.4 โครงการส่งเสริมให้เป็นแหล่งผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เป็นแหล่งอาหารที่ปลอดภัยให้กับคนไทยและเพื่อเป็นครัวโลก

4.2 จัดทำแผนงานและแผนงบประมาณที่ชัดเจนในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของภาคประชาชน และประชาสังคม ตามแบบและพัฒนาการของท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งชมรม หรือสภาประชาชน โดยให้มีการดำเนินงานควบคู่ไปกับส่วนราชการและคณะกรรมการพัฒนาชุดต่างๆ ที่ส่วนราชการตั้งขึ้น เช่น คณะกรรมการจังหวัดบูรณาการ คณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นต้น

4.3 ศึกษาและทดลองการปรับปรุงกลุ่มจังหวัดบูรณาการใหม่ตามลุ่มน้ำหลัก โดยจัดให้จังหวัดในลุ่มน้ำท่าจีนเป็นกลุ่มจังหวัดบูรณาการนำร่อง ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร เพื่อให้กลุ่มจังหวัดสามารถประสานการพัฒนาและจัดระบบการบริหารจัดการลุ่มน้ำท่าจีนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่น และการรักษาระบบนิเวศน์แม่น้ำท่าจีน

4.4 เร่งรัดให้กรมชลประทาน และจังหวัดนครปฐม สร้างกระบวนการวางแผนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการประทุระบายน้ำอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย และการเกิดปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากการขวาง

กั้นของประตูระบายน้ำและควรชะลอแผนการสร้างประตูระบายน้ำใหม่ไว้ก่อนจนกว่าจะได้แก้ไขปัญหาเดิมเสร็จสิ้นและจัดให้การศึกษาความเหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.5 เร่งรัดจัดทำผังเมือง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเร่งด่วนในจังหวัด
ลุ่มน้ำท่าจีน

4.6 ให้มีระบบการจัดการน้ำเสียจากแหล่งต้นทางก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำท่าจีน โดยให้มีกลไกการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันน้ำเสียและรักษาระบบนิเวศน์
ของแม่น้ำ

4.7 จัดให้มีแผนงานและมาตรการในการคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำท่าจีน ตามกรอบ
มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ

4.8 จัดให้มีแผนงานและมาตรการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขบรรเทาปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง
ปากแม่น้ำท่าจีน

.....

ที่ สค ๐๐๐๑/๑๐๗/๕

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๔ อาคารพญาไทพลาซ่า ชั้น ๒๗ กทม. ๑๐๕๐๐

๙ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง "การบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน"

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้มีมติเห็นชอบให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง "การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำท่าจีน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน" ต่อคณะรัฐมนตรี นั้น

ในการนี้ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงขอส่งความเห็นและข้อเสนอแนะ
ดังกล่าว เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวเยาวลักษณ์ สุขวิวัฒน์พร)

รองเลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รักษาราชการแทนเลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐-๒๖๑๒-๙๒๒๒ ต่อ ๒๒๕

โทรสาร ๐-๒๒๑๖-๕๒๒๒